

INFOPÄEV FILMIARHIIVIS

Infopäeva avab Filmiarhiivi direktor H. Raudi. Temast paremal Filmi Sihtasutuse esindajad Riina Sildos ja Jaak Lõhmus.

Foto Mati Mänd

Koostöös Eesti Filmi Sihtasutusega toimus 8. novembril 2000 Filmiarhiivis infopäev, mis oli eelkõige suunatud filmitootjatele. Filmi – tösi, viimasel ajal tuleb rohkem rääkida küll videost – tegemine on olnud juba kümmekond aastat erakätes, mis omakorda tähendab seda, et iga väiketootja hoiab oma toodangut ise ja enamasti mitte eriti sobilikes tingimustes. Infopäev oligi mõeldud selleks, et tutvustada Filmiarhiivi kui kohta, kus saab oma valmistoodangut säilitada ja samas teatmestu kaudu arhiivi küllastajatele selle kohta ka informatsiooni jagada.

Infopäevast võtsid osa Lauri Kärk Tartu Ülikoolist, filmitegijad Igor Ruus, Toivo Kuzmin, Olev Viitmaa, Anne Pallav, Arvo Vilu ja Märt Müür. Väino Ermel kindral J. Laidoneri Seltsist, Tamara Voskova Rahvusraamatukogust, kolleegid Rahvusarhiivist Liivi Uuet, Heli Tomingas ja Tiit Arumäe ning ajakirjanikud ETVst, ETAst ja ajakirjast Tuna.

Infopäeva avas Filmiarhiivi direktor Harald Raudi, kes oma pikemas sõnavõtus andis ülevaate arhiivi ajalooist ja praegusest olukorrast. Filmiarhiivil polnud pikka aega oma maja ja Tallinnas laialipaisatud ruumid olid hoiutingimustelt kõike muud kui sobivad. Hoonet Filmiarhiivile kavandati küll kümme aastat ja lõpuks jõuti ka tööjoonisteni, aga projekteerimine peatati 1992. aastal. Nõukogude sõjaväe lahkudes õnnestus 1994. aastal Filmiarhiivi käsutusse saada Tallinna garnisoni peavahi maja, mida asuti kiiresti remontima. Prae-

gu võib öelda, et hoiuruumideks ümberehitatud kartsad ja muud ruumid on filmide ja fotode säilitamiseks kui just mitte lausa ideaalsed, siis täiesti korralikud igal juhul. Muidugi on veel palju teha: remont on majas pooleli, sinna tuleks muretseda veelgi kliimaseadmeid, filmide demonstreerimiseks välja ehitada kinosaal. Plaanis on palju muudki. Rahvusarhiivi eelarves on paraku Filmiarhiivi ehitus lähemaks paariks aastaks külmutatud.

Direktori asetäitja Ivi Tomingas kõneles koosolijatele Filmiarhiivi rahvusvahelisest koostööst Balti riikide audiovisuaalarhiividega ja Soome Filmiarhiiviga. Filmiarhiiv oli aastatel 1994–1996 rahvusvahelise arhiivorganisatsiooni (ICA) audiovisuaalse sektori liige. Eri maades on sellealane arhiivindus erinevalt sätestatud, näiteks võivad filmiarhiivid kuuluda Filmiinstituudi (Rootsi variant) koosseisu, Soomes kuulub filmiarhiiv nagu meilgi Soome Rahvusarhiivi koosseisu. Üldkoolitust saavad meie Filmiarhiivi töötajad Rahvusarhiivi kaudu, erialaseid teadmisi on saanud ka Soomest. Filmiarhiivile on üle antud Eestiga seotud filme Rootsi, Soomest, Kanadast, Krasnogorskist ja mujalt.

Millistel tingimustel jõuavad filmid ja fotod arhiivi? Kingitakse, pärandatakse, antakse lihtsalt hoiule, vastavate ressursside olemasolul sõlmitakse ostu-müügileping. Vastuvõtmisel eelistatakse Eesti-keskset infot sisaldavat materjali, kroonikat, kõigi valdkondade jäädvustusi. Vormistatud peab olema info arhivaalide kohta: autor, pealkiri, aeg

jm andmed. Filmiarhiivis on võimalus arhivaale tehniliselt korrastada. Uurijaid käib arhiivis palju, arhivaali arhiiviruumidest välja viia või koopiat teha võib ainult omaniku loal ja taotleja viiakse kontakti omanikuga.

Säilitustalituse juhataja Sirje-Mai Hallaste andis ülevaate Filmiarhiivis säilitatavatest arhivaalidest ja nende üldisest tehnilisest seisukorrast: Tallinnfilmi, Eesti Reklaamfilmi, Kultuurfilmi, Telefilmi, Ilo-meediumi jt kogudest. Ringvaated ja dokumentaalfilmid on olemas täiskomplektidena, enamikul on ka montaažlehed. Mängu- ja animafilmidest on positiivkoopriad. Olemasolevatest filmidest püütakse teha videokoopiaid, et hõlbustada kasutamist ja säästa filme.

Teabe- ja kasutamistalituse arhivaar Pearu Tramberg selgitas kokkutulnuile autoriõigusega seotud probleeme. Arhiiv ei ole arhivaalide kasutajate puhul selle seaduse täitmise jälgija, vaid hoiataja. Filmi annab arhiivi üle selle valdaja, enamikul juhtudel produtsent. Ka autoril on see õigus. Autoriõigused säilivad kuni 70 aastat pärast autori surma, produtsendi õigused lõpevad 50 aastat pärast filmi esilinastust. Sageli unustatakse, et ka stsenaarist on autor, samuti nagu režissöör, operaator, kunstnik ja helilooja. Autor võib oma toodangule täieliku veto peale panna, aga mitte siis, kui ta on oma toodangu müünud. Kui autor on oma toodangu arhiivi hoiule andnud, on laenutamine ja rentimine tema otsustada ning tal on õigus saada tasu. See toimub Audiovisuaalse Autorite Liidu või autorit esindava advokaadibüroo kaudu.

Filmi Sihtasutuse poolt esinesid Riina Sildos ja Jaak Lõhmus. Kino – see on tee avalikkuse ette. Filmiarhiivil peaks olema oma kinosaal, kus oleks võimalik väärtuslikke arhivaale taas vaatajate ette tuua. Eesti film saab 90aastaseks ja aasta 2002 nimetatakse Eesti filmi aastaks, millega seoses on ettevalmistamisel mitmesuguseid üritusi.

Elav arutelu sündis Andres Söödi eestvedamisel kroonika kui omaette filmiliigi kadumise ja samuti autoriõigusest tulenevate probleemide teemal. Ühel nõul oldi Filmiarhiivi oma kino ning hoidlatekompleksi väljaehitamise vajalikkuses kogu filmirahvale.

Huvi pakkus kõigile ekskursioon arhiivi ruumides – tegu on ju ikkagi endise Nõukogude armee peavahi hoonega, kus esimesel korrusel asuvad kongid. Tähelepanu pälvis ka väike näitus Eesti filmi ajaloost arhiivi teisel korrusel.

Loodame koostööle edaspidigi!

Ivi Tomingas
Velly Roots

■ Tuna e-posti aadress:

tuna@ra.ee

■ Tuna toimetuse uus aadress:

Tõnismägi 16, 10119 Tallinn

Peatoimetaja Ott Raun: 0+693 8510

Toimetaja Velly Roots: 0+693 8511

Faks: 0+693 8500

■ Tuna toimetuse e-posti aadresse:

Peatoimetaja Ott Raun: ott.raun@ra.ee

Toimetaja Velly Roots: velly.roots@ra.ee

Kujundaja Jaan Klõšeiko: ambrajaan@hotmail.ee

Korrektor Anu Seidla: tuna@ra.ee

**KUIDAS
TELLIDA
AJAKIRJA?**

Ajakirja Tuna on võimalik tellida posti teel lunamaksuga:
Eestis 45 kr + postikulud

Tellimised esitada kirja teel:
Tuna, Tõnismägi 16, 10119 Tallinn
või
e-postiga: tuna@ra.ee